

Právo odborových organizací vykonávat kontrolu nad stavem BOZP u zaměstnavatelů

Jedním z hlavních úkolů odborových organizací je obhajoba hospodářských a sociálních zájmů zaměstnanců. Tento úkol bývá v praxi realizován tím, že odborové organizace provádějí kontrolu nad dodržováním bezpečnostních předpisů a pravidel. Podle Listiny základních práv a svobod mají zaměstnanci právo na uspokojivé pracovní podmínky. **Samotné oprávnění pro výkon kontroly nad stavem BOZP odborovým organizacím poskytuje řada ustanovení právních a ostatních předpisů a judikatury, kterou uvádíme níže:**

- **Ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění:**
 - 1) *Odborové organizace mají právo vykonávat kontrolu nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u jednotlivých zaměstnavatelů. Zaměstnavatel je povinen odborové organizaci umožnit výkon kontroly a za tím účelem jí:*
 - a) *Zajistit možnost prověření toho, jak zaměstnavatel plní své povinnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při práci a zda soustavně vytváří podmínky pro bezpečnou a zdraví neohrožující práci,*
 - b) *zajistit možnost pravidelně prověřovat pracoviště a zařízení zaměstnavatelů pro zaměstnance a kontrolovat hospodaření zaměstnavatelů s osobními ochrannými pracovními prostředky,*
 - c) *zajistit možnost prověření toho, zda zaměstnavatel řádně vyšetřuje pracovní úrazy,*
 - d) *zajistit možnost účastnit se zjišťování příčin pracovních úrazů a nemocí z povolání, popřípadě je objasňovat,*
 - e) *umožnit zúčastňovat se jednání o otázkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.*
 - 2) *Náklady vzniklé výkonem kontroly nad bezpečností a ochranou zdraví při práci včetně nákladů na školení k prohloubení kvalifikace svazových inspektorů bezpečnosti práce pověřených výkonem této kontroly hradí stát na základě dohody s odborovou organizací.*
- **Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. Konf 5/2010 (důležitý závěr, vyplývající ze samotného rozhodnutí soudu):**

„Odborové organizace (například svazoví inspektoři) mohou provádět kontrolu nad stavem BOZP u jakéhokoliv zaměstnavatele, na kterého dopadá zákoník práce, aniž by u zaměstnavatele podniková odborová organizace působila“.

- **Smlouva o úhradě nákladů vzniklých odborovým organizacím podle § 322 zákoníku práce, uzavřená mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí a Odborovým sdružením železničářů:**

„Předmětem uzavřené smlouvy je úprava úhrady prokázaných skutečně vynaložených nákladů na výkon kontroly nad stavem BOZP, ve smyslu ustanovení § 322 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, kterou provádějí odborové organizace v souladu s tímto ustanovením“ (stát tímto deleguje odborům oprávnění k výkonu kontrolní činnosti nad stavem BOZP, kterému tak propůjčuje veřejnoprávní charakter).

- **Nález Ústavního soudu ČR č. 116/2008 Sb.:**

„Ústavní soud deklaruje právo odborů vykonávat kontrolu nad stavem BOZP a vydává k tomuto své zmocnění, považuje toto za tzv. tradiční oprávnění odborových organizací.“

Upozornění:

„Pokud zaměstnavatel nepřizná odborovým orgánům právo vykonávat kontrolu nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v rozsahu uvedeném v ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění“, může se jednat o tzv. přešůpek na úseku bezpečnosti práce podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, v platném znění. Za tento přešůpek je možné zaměstnavateli uložit pokutu až do výše 300 000,- Kč.

Kromě výše uvedeného, právo odborových organizací k vykonávání kontroly nad stavem BOZP vyplývá i z vnitřních předpisů OSŽ:

- ze Stanov OSŽ, čl. 4 odst. 1 písm. d)
- z Programu OSŽ
- z Pokynu vedoucího oddělení BOZP OSŽ ke kontrolní činnosti
- z Obsahového a kalendářního plánu oddělení BOZP OSŽ
- z Týdenních plánů svazových inspektorů BOZP

Z provedené kontroly nad stavem BOZP se pořizuje tzv. kontrolní protokol, který se zasílá zaměstnavateli. Kontrolní protokol je základním dokumentem o provedené kontrole.